

GORANKA HORJAN,
ravnateljica Muzeja Hrvatskog zagorja

Razgovarala
Tanja Gregurović

Kulturna baština povezana s ljudima i krajolikom

Od svog osnutka, prije dvadesetak godina, Muzeji njeguju specifičan destinacijski menadžment usmjeren na izgradnju posebnosti svake od svojih pet lokacija na području K-Z županije, a one su poslužile kao osnova za brendiranje čitavog kraja, danas poznatog pod sloganom Bajka na dlanu. Muzeji Hrvatskog zagorja su tu priču o kulturnoj baštini povezali s ljudima i krajolikom, i ta se formula pokazala uspješnom.

Goranka Horjan, ravnateljica Muzeja Hrvatskog zagorja svoju je karijeru započela na najbolji mogući način - stjecanjem znanja i nastavila je kontinuirano učeći i dopunjujući stručnim znanjima. Rezultati nisu izostali pa je danas znamo kao suradnicu na stalnom postavu Muzeja seljačkih buna, autoricu idejnog projekta CRAFTATTRACT i Srednji vijek u Hrvatskom zagorju koji se realizira od 2001., a uključuje izložbe, radionice i brojne zabavne i edukativne programe. Goranka Horjan autorica je muzeološkog programa i koncepta prezentacije dvorca Veliki Tabor, te ravnateljica pod čijim je vodstvom završen kapitalni projekt Muzeja krapinskih neandertalaca. Bila je članica radne skupine za izradu Strategije zaštite, očuvanja i održivog razvoja kulturne baštine Hrvatske (2010.-2013.), od 2010. je članica Izvršnog odbora Svjetske muzejske organizacije ICOM, a od ožujka 2012. i predsjednica Europskog muzejskog foruma.

Teško je ukratko sabrati sve te aktivnosti, a kako rad Muzeja Hrvatskog zagorja kontinuirano pratimo, u ovom smo intervjuu više željeli čuti o njenim iskustvima u radu u svjetskoj muzejskoj organizaciji i mogućnostima razvoja kulturnog turizma za naše zagorske muzeje.

Sve više penjete se u hijerarhiju međunarodnih muzejskih

tijela, što nije često za kandidate iz malih zemlja. Kako Vas danas prihvaćaju kolege iz ostalih zemalja s kojima svakodnevno surađujete? Zaista je zadovoljstvo raditi u međunarodnom profesionalnom okruženju budući da je većina kolega i suradnika snažno usmjerena na posao i rezultate što je poticajno za svakog muzejskog stručnjaka. Već odmah na početku rada u Izvršnom odboru ICOM-a Pred-

sjednik mi je povjerio zahtjevan zadatak izmjene Statuta i ostalih ključnih dokumenata organizacije imenovavši me Predsjednicom

Radne skupine za izmjenu Statuta. U Europskom muzejskom forumu od mene su se očekivali prijedlozi vezani uz menadžment organizacije kako bi se prebrodili postojeći problemi iz prošlog razdoblja i na čijem rješavanju upravo radim, iako to nije nimalo jednostavno. Uspjeli smo postići odličnu suradnju s Vijećem Europe gdje Hrvatska ima vrlo uglednu poziciju zahvaljujući i našim predstavnicima u parlamentarnim tijelima, poput dr. sc. Gvozdena Flega. Međunarodna suradnja pokazuje se iznimno važna u pripremi projekata za sufinanciranje iz europskih fondova i programa Unije. Muzeji Hrvatskog zagorja su po tom pitanju zasigurno u samome vrhu u našoj zemlji. Ove godine izra-

dili smo impresivan broj prijava. U sklopu prekogranične suradnje prijavili smo dva zanimljiva projekta sa slovenskim partnerima HI-STALE (Dvor Veliki Tabor) i OK ROK (Muzej *Staro selo* Kumrovec) koja čekaju odluku evaluatora. Ranije prijavljeni projekti stalnog postava u Dvoru Veliki Tabor i uređenje zgrade starog Muzeja evolucije, koje sam uključila u bazu podataka još davne 2006. zahvaljujući dobroj suradnji sa ZAROM, dobili su tehničku pomoć u sklopu provedbe projekta Regija digitalnih muzeja. U srpnju sam potpisala ugovor s Ministarstvom regionalnog razvoja i europskih fondova i prva faza je već u provedbi.

U lipnju je Krapina bila domaćin međunarodnog skupa Pleistocen People and Places na kojemu je inicirana nova mreža ICE AGE. Potpisala sam sporazum o pristupanju Muzeja krapinskih neandertalaca u tu inicijativu koju vodi Neanderthal Museum iz Mettmanna.

Najveći ovogodišnji uspjeh je svakako dobivanje sredstava Europske komisije za projekt eCultvalue u kome sam jedan od partnera. Naša prijava na programu Support Action bila je izvrsno ocijenjena i projekt je dobio potporu od 850.000 eura. Kao sudionik projekta raditi ću na provedbi aktivnostima u više zemalja, a predložila sam da jedna od destinacija za radionice bude i krapinski muzej. Nove okolnosti zahtijevaju stalnu pozornost muzealaca usmjerenu na područja s kojima ranije nisu imali mnogo zajedničkih aktivnosti, poput ekonomije ili novih tehnologija čemu ovaj projekt prilazi na inovativan način. Početak implementacije biti će u veljači slijedeće godine.

Još prošle godine zamislila sam novi projekt pod nazivom *Pisci u muzejima*, polazeći od recentnih trendova u kojima se sve više dodiruju različiti sektori kulture. Okupila sam partnere iz sedam zemalja i po prvi puta jedan Hrvatski muzej je prijavio projekt na program EU Cultura 2007. – 2013. kao vodeći partner. Projekt smo predali početkom studenog ove godine uz administrativnu podršku ZARE na čemu sam zaista zahvalna.

Za muzeje je važna neovisnost o grupacijama moći

U prilici ste razmijeniti mišljenja s vodećim profesionalci-

ma u području svoje struke, kako ocjenjujete organizaciju muzejske djelatnosti u Hrvatskoj u odnosu na ostali svijet?

Kvaliteta programa koje muzeji nude samo je jedan od kriterija za potpore, drugi naravno zavisi od podrške nadležnih autoriteta. Za rad muzeja važnu ulogu imaju određene interesne skupine koje na različite načine utječu na poslovanje, a uvijek se među njima nađu i oni koji vide priliku za ostvarivanje svojih nelegitimnih interesa. U tome se koriste i mediji, ali i mišljenje javnosti – koje naravno nitko nije ozbiljno istražio. Razumno ponašanje svih uključenih u poslovanje jednog kompleksnog sektora kakva je muzejska djelatnost osnovni je preduvjet za dobar rad.

U Hrvatskoj je muzejski sektor još uvijek profesionalno neorganiziran, strukovno nedovoljno profiliran i neiskusno u jasnom artikuliranju prirode svoga posla. To mu stvara probleme u dva bitna segmenta. Prvi je da nije u mogućnosti jasno postaviti zahtjeve pred interesne skupine koje utječu na njegovo poslovanje budući da cijela struka treba zauzeti čvrsti stav o svojoj javnoj ulozi i inzistirati na potrebnim znanjima i sposobnostima koji su nužni da bi se posao u muzejima dobro obavljao na svim razinama. Kao primjer navodim da je iz Zakona o muzejima *nestao* uvjet za ravnatelja muzeja da ima položen stručni ispit. Vjerujem da nikome ne bi palo na pamet da upravljanje avionom prepusti osobi koja nije pilot i prvi je puta

u njega ušla. Zaključak bih prepustila čitateljima, a stvarnost u kojoj se nalazimo upravo je rezultat takvog ponašanja. Kako bi muzej ostao oslobođen političkih, ekonomskih ili religijskih miješanja u interpretacije i rad ustanove važna je njegova neovisnost o grupacijama moći. Drugi problem je prenormiranost sektora čitavim nizom propisa kojima je nemoguće udovoljiti – niti od strane muzeja, ali niti osnivača. Poseban problem je nedostatak potreb-

Muzeji Hrvatskog zagorja su primarni dionici u razvoju destinacija, mjesta u kojima se nalaze budući da broj posjetitelja koji dolaze u muzeje nekoliko puta premašuje broj stanovnika. U nekim mjestima muzej je i jedina ustanova u kulturi u području što joj daje dodatnu važnost za lokalnu zajednicu, jer se na muzej oslanja i lokalni turizam i gospodarstvo, pa i zabavni i kulturni život mjesta.

nih ljudskih i financijskih resursa da bi se sve propisano moglo provoditi paralelno s implementacijom stručnih programa zbog kojih je muzej i osnovan.

MHZ osnova za brendiranje čitavog Zagorja

Osobno se zalažete za razvoj kulturnog turizma, muzeji naime ne bi trebali biti samo trošak zajednici već i pokretač razvoja sredine u kojoj djeluju. Koliko to uspijevaju muzeji za koje ste neposredno zaduženi?

Muzeji Hrvatskog zagorja izvrstan su primjer racionaliziranog poslovanja čemu je dokaz da unatoč snažnoj krizi ovaj veliki kompleks još uvijek dobro radi. Poslovanje Muzeja odvija se u ustrojbenim jedinicama od kojih je svaka specijalni muzej sa specifičnim obilježjima, ali zajednički definiranom općom politikom i strategijom poslovanja. Muzeji zajedničkim kontinuirano rade na poboljšanju muzejske djelatnosti, kao i za dobrobit društva i okruženja u kome djeluju. Kompleksan ustroj muzeja omogućuje međusobnu razmjenu iskustva, vještina, znanja i ideja u području materijalne i nematerijalne baštine i u povezivanju s drugim sektorima. Naravno, da

svaki uspjeh donosi i svoje *neprijatelje* budući da se u umreženom timskom radu koji uključuje mnogo suradnika teško mogu ostvariti snažno izdvojeni privatni interesi.

Muzeji Hrvatskog zagorja su primarni dionici u razvoju destinacija, mjesta u kojima se nalaze budući da broj posjetitelja koji dolaze u muzeje nekoliko puta premašuje broj stanovnika. U nekim mjestima muzej je i jedina ustanova u kulturi u području što joj daje dodatnu važnost za lokalnu zajednicu, jer se na muzej oslanja i lokalni turizam i gospodarstvo, pa i zabavni i kulturni život mjesta.

Inovativnim načinom upravljanja odnosno kreativnim menadžmentom Muzeji postižu:

poticanje učinkovitijeg načina poslovanja, redovito praćenje suvremenih dostignuća struke i njihovo uvođenje u vlastito poslovanje, poticanje evaluacije i samoprocjene rezultata rada, poticanje inovativnih pristupa kako bi se različiti potencijali i interesi svih dionika najbolje iskoristili, uvođenje normativa i standarda u procjeni rada muzeja, poticanje dostupnosti znanja pohranjenog u Muzeju i prijenos istoga korisnicima Muzeja, poticanje cijeloživotnog obrazova-

...naše zagorske destinacije u inozemstvu gotovo nitko ne prodaje. Ukoliko se tu nešto ozbiljnije ne promjeni rezultati ne mogu biti dobri.

nja i edukacije kako bi na zadovoljavajući način pratile inovacije u radu i motivirali zaposlenici.

Od svog osnutka, prije dvadesetak godina, Muzeji njeguju specifičan destinacijski menadžment usmjeren na izgradnju posebnosti svake od svojih pet lokacija na području K-Z županije, a one su poslužile kao osnova za brendiranje čitavog kraja, danas poznatog pod sloganom Bajka na dlanu. Muzeji Hrvatskog zagorja su tu priču o kulturnoj baštini povezali s ljudima i krajolikom, i ta se formula pokazala uspješnom.

Muzej krapinskih neandertalaca zabilježio je iznimnu posjećenost. Dodijeljene su mu brojne nagrade, a zahvaljujući aktivnostima, brojnim radionicama i izložbama i dalje zadržava interes za posjet? Je li ispunio očekivanja, kako usmjeravati njegov daljnji rad?

Muzej krapinskih neandertalaca je bio kulturni događaj godine u 2010. što mu je osiguralo neviđen medijski publicitet za jednu muzejsku ustanovu zahvaljujući specifičnosti teme koju obrađuje, atraktivno osmišljenog postava autora Željka Kovačića i Jakova Radovića, te izvanrednih multimedijalnih rješenja koja su realizirali brojni partneri u projektu. Naravno da Muzej ne može održati razinu posjećenosti iz prve godine, no interes publike je vrlo velik i skladan očekivanjima. Trudimo se posjetiteljima ponuditi kvalitetan obilazak uz stručna vodstva ili audio vodiče. Posebno bih istaknula činjenicu da nam nedostaje veći broj zaposlenika u krapinskome muzeju – prebacivanjem iz drugih jedinica i angažiranjem *sezonaca* malo smo ublažili problem no on nije riješen.

Poseban problem je nedostatak potrebnih ljudskih i financijskih resursa da bi se sve propisano moglo provoditi paralelno s implementacijom stručnih programa zbog kojih je muzej i osnovan.

Zanimljivim edukativnim programima nastojimo privući posjetitelje koji žele naučiti više o postanku čovjeka, svijetu fosila ili geološkoj prošlosti Zemlje. Uz dugogodišnje programe poput Zimskih radionica i igraonica za najmlađe, Ljetne geološke škole ili Dana Dragutina Gorjanovića Krambergera danas nudimo i nove programe koje provodi muzejska pedagoginja uz pomoć drugih kolega. To su Dječji geološki laboratorij i radionice u kojima se modeliraju životinje iz vremena krapinskih neandertalaca te izrađuje odjeća kakvu su nosili prastanovnici Krapine. Interaktivne radionice uključuju izradu geološkog stupa ili zabavno-poučne igre poput one *Evoluiraj... i ne ljuti se*. Zainteresirani mogu sudjelovati u radionicama *Lov na Hušnjakovom*, *Izrada kamenih alatki* i *Paljenje vatre*.

U već spomenutom projektu Regija digitalnih muzeja osigurali smo sredstva za izradu projektne dokumentacije za uređenje stare muzejske zgrade no potrebno je postići pisani sporazum s Gradom Krapinom koji je vlasnik objekta. Voditeljica Vlasta Krklec zadužena je za izradu projektnog zadatka koji počiva na razvojnom konceptu Muzeja. Na žalost bez zbirke i istraživačkog rada Muzej se jedino može razvijati kao edukativno-pedagoški centar i turistička destinacija.

Projekt CRAFTATTRACT je jedan od najuspješnijih muzejskih projekata sufinanciran sredstvima Europske Unije unutar Programa za susjedstvo. Što on konkretno donosi MHZ?

Ovaj projekt je bio jedan od najuspješnijih prekograničnih projekata uopće jer je nas je SAFU (Središnja agencija za financiranje i ugovara-

nje projekata) odabrala kao ogledni primjer dobre prakse i održivosti nakon završetka sufinanciranja od strane EU kada su u Hrvatsku stigli kontrolori Europske komisije.

Općenito je za projekt važno uspostavljanje jedinstvene mreže u zemljama partnerima širenjem jedinstvenog modela praćenja fenomena tradicijskih obrta i vještina te izrade potrebne baze podataka. Razvija se model evaluacije i evidencije o nematerijalne baštine i njezinog potencijala za kulturni turizma kroz koji se ostvaruje održivost fenomena. Ističemo i stvaranje poveznica sa sektorom turizma, gospodarstvom i održivim razvojem i razvoj modela marketinških aktivnosti kojima se senzibilizira javnost za pitanja uključivanja tradicijske baštine u razvojne projekte.

Jedan od važnih rezultata projekta jest novoosnovani Centar za tradicijske obrte i vještine u Kumrovcu, a veliki doprinos projekta bilo je korištenje njegove baze za upis dva elementa nematerijalne baštine na listu UNESCO-a. Budući da sam bila angažirana na pripremi dosjea od strane Ministarstva kulture RH koristila sam iskustva iz CRAFTATTRACT-a dokazujući održivost fenomena i njegovu zaštitu kroz korištenje. Pod vodstvom i koordinacijom Muzeja Hrvatskog zagorja projekt se trenutno pro-

sredstva, a budući da se dodjeljuju sistemom godišnjih proračunskih potpora znatno poskupljuju i produžuju realizaciju. Radove izvodi Hrvatski restauratorski zavod i vjerujemo da će ih slijedeći godine privesti kraju kako bismo mogli pristupiti izradi stalnog postava za što očekujemo financiranje iz strukturnih fondova jer ćemo projekte realizirati u sklopu tehničke pomoći Ministarstva regionalnog razvoja i europskih fondova. Ministarstvo kulture je Veliki Tabor navelo kao prioritet, radi se o objektu koji je vlasništvo Republike Hrvatske i za koji je direktno nadležno pa ćemo vjerujem zajedničkim naporima i europskim sredstvima uspjeti privesti ovu investiciju kraju na zadovoljstvo brojnih nestrpljivih posjetitelja.

Postoji li vani dovoljan interes za posjet našim kulturnim destinacijama, osobito ovima na kontinentu?

Muzeji uvijek iskoriste priliku za promociju Hrvatske, pa sam tako zahvaljujući osobnim kontaktima u već dvije američke turističke agencije uključila ture po Hrvatskoj. U ponudi Arezze nalazi se Zagreb s okolicom, zajedno sa svim Muzejima Hrvatskog zagorja, dok je Far Horizons za sada bio zainteresiran samo za obalu i za slijedeću godinu je pripremio veliki trinaestodnevni

vodi u regiji jugoistočne Europe u okviru inicijative Foruma slaven-skih kultura.

Dočekali smo i obnovu Dvora Veliki Tabor, djelomično je otvoren posjetiteljima i već prezentirao brojne radionice i izložbe. Ovo je velika i zahtjevna investicija, u kom vremenu očekujete njen završetak?

Obnova utvrđenog grada Velikog Tabora zahtjevna je investicija u koju se ulažu velika financijska

aranžman krstarenja po južnom i srednjem Jadranu. I kontinent je sve privlačniji no većina potencijalnih gostiju nesvesna je ponude i mislim da treba promijeniti način na koji se pristupa ciljnim tržištima. Ono što stalno ističem kao problem i ponoviti ću i ovom prilikom je činjenica da naše zagorske destinacije u inozemstvu gotovo nitko ne prodaje. Ukoliko se tu nešto ozbiljnije ne promjeni rezultati ne mogu biti dobri.